

Ранко Крстајић

ДУХ ЧОКИЧИНЕ ЈАМЕ

Откако је баба Чока упала у бездану јаму у кршу изнад Вуколине колибе у Пашиној води све се промијенило. Окренуше прво неке досадне кише и развукосе се до у бесконачност. Чак је и зима трајала нешто дуже него обично. Сама јама доби своје име и постаде страшнија него икада дотад. Изнад ње је лебдио језиви лик бабе Чоке коју су касније, сасвим случајно пронашли косци у Барама Марића. После су причали да је била сва надувена, са неким пријетим осмјехом на уснама.

Село је на изглед остало сасвим исто, али пажљивом посматрачу не би могло измаћи из вида да нема више оне живахности, нити пак оних дугих сједељки на прелима код Стојана, оних надметања у бацању камена с рамена на главици испод Јавороваче. Истина, омладина се још увијек скупљала недјељом увече у школи, само што те играчке, и та сјела нијесу трајала тако дуго као раније. А и сама младеж као да је нерадо долазила, без оних звонких пјесама које дуго кроз ноћ одлијежу по брдима изнад Пашинца, Барног дола, Јаворја, па све горе чак до равног Међурорја.

Старија чељад забринуто гледаху некуд иза Дурмитора, као да ће отуда доћи неко изненадно зло, а Дурмитор бијаше мрачан и тајанствен. Изгледао је као огроман ислужени пас који се, онако стар и олињао, склупчао у својој штењари па само подмукло режи немоћан да се покрене. Изнад њега се скупили облаци, они тешки, тамноплави који се, кад се нагомилају у довољној мери, уз страховиту грмљавину сручују на језерско поље засипајући све огромним количинама града и кише.

Нека тајанствена зебња увукла се у село. Чак се и стока узнемирила. По читаву ноћ чује се мукане кржава и блејање оваца. А онда једнога дана, завадише се због некаквог косишта Андрија Бајовић и Мрдеља Пашић. Завадише се на правди божјој ни око чега. Можда би и крв легла да се ту не нађе какав Пивљанин који се враћао на кљусету из Доброг дола. Све се, ипак, заврши на том што се Мрдеља закleo пред окупљеним људима да, док је жив, неће дозволити својој кћери Јелени да се уда за Андријиног најстаријег сина Момира.

А љубав између Момира и Јелене бијаше надалеко позната. На свим ваптарима од Жабљака па све доље до Буковице и Шавника није било лепшег пара од њих двоје. Завољели су се још од малих ногу, када су заједно носили воду са Пашинца Андрији и Мрдељи, који копаху ливаде у Планинама.

Сви су знали да се та љубав не може тако прекинути, и да све то неће на добро изаћи. Баш тада дође она злогласна зима и окренуше они ледени вјетрови са Дурмитора, од којих се леди и крв у жилама. Ни најстарији људи нијесу памтили таквог кијамета. Те зиме умрије стари Тимотије Матовић, учесник три рата и носилац неколико медаља за храброст; затим сулуди Арсеније Стриковић, којег синови набоше укована на гувну испод Малог омара; па онда Милица Пејова, самохрана старица без нигдје никога. Радојици Бојовићу роди се мртво дијете, а Даринка Маловић објеси се у штали и остави четворо нејаке дјеце. Најстаријем Милану бијаше дванаест година, а најмлабој Мирјани година и по.

Све мртве сахранише на малом сеоском гробљу, а несрећну Даринку у чечару извише колибе, јер је од силног невремена и великих намета не моглоше однијети до гроба.

Негдје средином фебруара појавише се и вукови, провалише у Вуколину шталу и заклаше му осам брва. После су растргли и Мићковог Шарова, и ко зна колико би још тако харали да се, кад је вријеме мало тануло, не подиже хајка коју је предводио Крсто Кустудић, искусни ловац из Никшића. После неколико дана вратила се хајка са четири вучје коже које су дуго времена висиле испред куће Крстовог оца Вуколе.

Крајем фебруара зима мало попусти те се омладина сакупи у школи и крену коло. После дужег времена опет се зачу пјесма, помало тужна и отегнута. Бијаху ту и студенти који су дошли на распуст из Београда и осталих великих градова. Они се шепураху по селу и затураху шалу са лудим Танасијем. Само је Момир био тужан и замишљен, јер од оне свађе Андрија бијаше затворио Јелену и не пушташе је ни воде да донесе. Нико не могаше да га утјеши, нити да га развесели.

Онда опет навали зима која више није попустила све до марта, када снијег поче да се отапа. Набујаше Мотички поточи, разбише се магле и облаци изнад Дурмитора, дође прољеће, љепше него икада. Огрија сунце изнад Борове главе, процвјеташе прве кађунице. Сви као да заборавише на дух покојне бабе Чоке.

А онда, у јеку прољећа, уочи самог вашара на Банским кућама, зачу се кукњава из куће Андријине. Пискавом гласу његове жене Станице придружи се и врисак Мрдељине жене Ђојане, па се тај изненадни лелек зачас пренесе читавим селом. Из свих кућа измиље и старо и младо. Пуче глас да су Момир и Јелена скочили у Модро језеро.

Одмах се ту обретоше сеоске нарикаче и упутише се на челу тужне поворке пут Модрога језера отежући путем своје тужбалице.

Са врха Јавороваче виђело се читаво Модро језеро, чисто као суза. Отопио се снијег са Ранисаве па језеро надошло и попело се све до Мировога мрамора.

Сузних очију прочита Мрдеља окупљеном народу поруку коју бијаху оставили несрећни љубавници. На пожутјелом папиру од шећерне кесе бијаше написано неколико редака: »Жељели смо да будемо заједно, ако нијесмо могли да будемо у животу, онда нека будемо у смрти. Сахраните нас заједно. Све вас посљедњи пут поздрављају Момир и Јелена.«

После неколико часова добоше рониоци из Жабљака и извадише из језера двије загрљене прилике. Два дана трајале су тужаљке и оплакивања, два дана се лелек и кукњава проламао сеоским крошњама. Онда их сахранише. Момира на великом пошћенском гробљу, у заједничку гробницу Пашића, а Јелену на другом крају села, на старом сеоском гробљу гдје се од памтивјека сахрањују Бојовићи. Затим се, опет, све умири...

ПОВЕСТА
ПОВЕСТА